

Trong chuyện của dân gian Việt Nam có nhiều câu chuyện và nhiều câu thành ngữ ngạn ngữ rất đỗi. Trong các câu đó có một câu đố của nhà thơ trên cửa miếu ngạn ngữ ngạn cao niên (có thể) ai cũng biết “Ông 70 còn học ông 71”. Tại sao vậy? Đám trẻ không hiểu. Ông Tôn gì thích nghe vậy “Ngồi Già Việt của mình tin rằng sống đến 70 tuổi là sống thọ lắm, gọi là “cái lai hy”. Đã sống thọ rồi vậy, kinh nghiệm nhiều vậy mà còn phải học ông 71 tuổi, hà huống chi tuổi trẻ mà không học?”

Đúng ngạn ngữ đám trẻ vẫn chưa hiểu. Chuyện đi học ở Mỹ này quá dễ dàng, trẻ em học lúc nào cũng mở rộng cửa, có nhà trường ngạn già đến 85-90 tuổi mà còn đi học là chuyện thường. Con nít lên đây không hiểu hết ý của câu ông Tôn nói.

Ông Tôn, một ngạn Việt tại SJ, năm nay ông vừa bước qua sinh nhật thọ 85. Ông khỏe mạnh, chắc chắn ngạn, tuy nhiên không lái xe. Ông đi chuyện bằng xe bus, và cái đáng nói là ông đi học.

-Học làm gì cho nhà của ông? Bên ông học mà.

-Có gì đâu mà nhà của tôi mở. Đến trường ngạn nghe giảng, buổi nào không nghe nữa thì ra vậy. Học “for fun” mà.

Ông Tôn còn ngâm nga câu “Nhất tâm, nhất nhứt tâm, học nhứt tâm” Ông nói không học thì không biết, có đi học dù ít dù nhiều óc còn làm việc, còn suy nghĩ tất nhiên là nếm trải “Nó mới ngạn ra” Ông nói.

-Anh không biết đó thôi, cái bệnh mau quên là do cái óc không chịu làm việc. Còn thì còn phải tiếp tục học, thì bộ não của chúng ta cũng cần tiếp tục học.

Và cách tiếp cận cho bạn nào là ông Tôn đi húc.

Hôm nay ông đem ra một đĩa tài “trà dĩa tẩu hẩu” sau bữa ăn chiếu.

-Các anh có biết đĩa chĩa prejudice là gì không?

Trong bàn ai cũng ngạc nhiên với câu hỏi của ông. Anh này ngó anh kia, chĩa này dòm chĩa nọ. Hừ, nhếch nhếch nhếch quanh bàn ăn, bạn của gia đình ông Tôn, ít nhất họ cũng đã qua ngỗ ngỗ trung húc khi còn trẻ, qua Mẹ lúc tuổi trung niên, húc gồng bực tức giận sôi sục và anh nào cũng có một nhấc nhấc làm chĩa “còn câu còm”.

-Ông nói gì cho nghe.

-Có gì đâu. Các ông đĩa chĩa prejudice giùm tôi.

-Đến khi nào. Một ông nói

-Kiến chấp. Một ông khác thêm vào

-Chấp...blap...blap... rồi sao?

Ông Tôn cười, nhếch nhếch nhếch rùng rùng vang.

-Các ông nói đúng húc.

-Thì sao? Ông mu n nói cái gì thì nói ph c ra đi, còn m th y chán quá.

-Thì trà d t u h u mà. Đ ng nóng, lên máu m t l m.

Ai cũng c i.

-Ch ng là nh v y, ch đó thì ai cũng bi t h t nhé. Hôm nay tôi có l p v tâm lý...ng i ta gi ng v cái nguyên nhân đ a đ n cái g i là đ nh ki n, ki n ch p, c ch p ...c a các ông nói đó.

-Có gì đâu mà m i đâu. Sách ph t, sách kinh, sách giáo d c...đ u đã nói qua r i. Có gì m i đâu?

-y! Ai cũng nghĩ nh v y, nh ng ch ng ai làm đ c theo nh ng đ u mình bi t. Tri Hành không h p nh t đ y ông . Cái đ nh ki n đó nó b t đ u t cái ngày chúng ta còn bé t o tèo tèo. Ban đ u thì “Nh n chỉ s tánh b n thi n” nh ng qua giáo d c gia đình, xã h i, thói quen...nói chung là t p nhi m nên chúng ta có cái đ nh ki n đó và cho nó là đ ng nhiên....bi t đó mà không bao gi c nh giác...

-Thì sách ph t đã nói r i. Bài đ u tiên là Kh T p Di t Đ o...b t p nhi m lâu đ i nên trôi lăn trong dòng sanh m nh và kh n ão c đeo hoài.

-y! Ông l i lý thuy t n a r i. Anh nào đ n chùa mà ch ng bi t hai ba câu nh v y. Tôi k các ông nghe chuy n này.

“Th y T L , Tăng Tích, Nhi m H u và Công Tây Hoa, các h c trò c a Kh ng T ng i h u. Kh ng t nói: “Cho r ng ta có l n h n các anh chút ít, nh ng ch có gò bó v i ta mà ng i không nói. Lúc bình th ng các anh b o: “Ch ng ai bi t ta”. N u có ng i bi t các anh thì các anh l y tài năng gì ra dùng?”.

T L b p ch p tr i: “M t n c có ngàn c xe, b ép gi a hai n c l n, l i thêm có n n chi n tranh, nhân đó dân chúng đói kh ; cho tôi mà cai tr n c y thì đ n 3 năm, có th khi n cho dân chúng đũ c m mà l i bi t đ o lý n a”.

Phu t nghe xong m m c i. R i l i h i: “C u, còn anh thì th nào?”.

Đáp: “M t n c vương sáu, b y ch c đ m ho c năm sáu ch c đ m, C u tôi cai tr n c y thì đ n 3 năm có th khi n cho dân chúng đ c no đ . Còn v l nh c thì ph i đ i b c quân t”.

- Xích, còn anh thì th nào?

Đáp: “Không nói là đã làm đ c, mà ch mong h c t p. Trong vi c t t t tôn mi u, hay trong h i ngh c a các ch h u, Xích tôi m c áo l , đ i mũ l , mong làm m t viên quan nh ph giúp vi c t l”.

-Đi m, còn anh thì th nào?

Đang g y đàn s t ng t quăng, Tăng Tích b đàn xu ng, kêu keng m t ti ng r i đ ng d y đáp: “Chí c a tôi khác v i cách nghĩa c a ba anh đó”.

Kh ng t nói: “Có sao đâu? Cũng là ai n y t chí c a mình ra mà thôi”.

Tăng Tích th a: “Cu i mùa xuân, y ph c mùa xuân đã may xong, năm sáu ng i v a tu i đôi m i v i sáu b y đ ng t d t nhau đi t m Sông Nghi r i lên h ng mát đ đàn Vũ Vu, v a đi v a hát r i k p nhau v nhà.”

Phu t bùi ngùi than: “Ta chia s v i Đi m v y”. (Lu n Ng)

- , nh ng mà nó ăn nh p gì đ n câu chuy n mà ông v a m i đ a ra đâu?

-Có ch ! Có 4 ông h c trò, ông nào cũng bày t cái chí c a mình ra. Ch có ông Tăng Tích là s ng v i cái đ o mà thôi. Ông ta không b cái quá kh , cái t p nhi m, cái đ nh ki n đ n đ t.

-Ông gi ng đ o Ph t r i.

-Cũng không h n v y đâu. Đ o nào cũng nói nh v y thôi. Làm g ng tr c cái đã. Hãy s ng trong hi n t i cái đã. Sách lu n ng có nh ng câu nh v y

Tam th p nhi l p; ()

T th p nhi b t ho c; ()

Ngũ th p nhi tri thiên m nh; ()

L c th p nhi nhĩ thu n; ()

Th t th p nhi tông tâm đ c b t du c . () (Lu n Ng)

T i cái tu i 60-70 r i mà không thu n, không th y, không s ng thì làm sao mà g i là bi t.

M t ng i góp i:

-N u ông tin đ o bi t đ o thì “Đ i tay Th ng Đ đ nâng, đ u bao kh n n v t l n cũng qua.” “Ng i tu đ o là ng i th c hành làm g ng. Chúng ta không ch th đ ng nh n đ c tin t Th ng đ mà thôi. Chúng ta còn c n ph i bi n đ c tin đó thành c th . Ng i tu có đ c tin ph i là ng i g ng m u trong đ i s ng tu h c, trong c ng đ ng. Ng i tu hành ph i là ng i tích c c, ph i làm g ng th c hành đ c tin, t c là s ng đ c tin đ không ch có riêng mình mà càng ngày càng có thêm nhi u ng i khác cũng tin vào con đ ông gi i thoát...”

Trong đ o Ph t có k chuy n La H u La con Ph t, b y tu i xu t gia, còn ham mê ch i gi n b h c ngang ng nh, i i Ph t đ , mà ch ng c n tu. L m k tu hành dung đ ng danh i, nh n ng ti ng Ph t núp bóng Ph t mà xem th ng, i trong đ o l i ngó bên đ i. L m ng i bên đ i l i đ duôi khinh l n lu t pháp, t ng ch ng nh là Tăng t c cũng gi ng in nhau v.v.....

Trong Kinh Thánh cũng có đ c p đ n vi c làm g ng này trong câu chuy n “Mu i và s sáng”:...Các ng i là s sáng c a th gian; m t cái thành i trên núi thì không khi nào b khu t đ c, cũng không ai th p đèn mà đ d i cái thùng, song ng i ta đ trên ch n đèn thì nó soi sáng m i ng i trong nhà. S sáng các ng i hãy soi tr c m t ng i ta nh v y, đ ng h th y nh ng vi c lành c a các ng i, và ng i khen Cha các ng i i trên tr i.”(Matthew 5:14-16)

M i ng i m t ý, bàn ăn nh n h n lên và đã đ n lúc, ai nói ng i đó nghe...vì chia làm nhi u khuynh h ng t ng c p, ho c 3,4 ng i nói v i nhau. Ông Tôn l i đ t v n đ :

-Này cho tôi có ý ki n nhé. Gi đ m t lúc nào đó có m y ng i thanh niên tr h i chúng ta...N u nh ng ng i đ tr c không nêu đ c t m g ng hy sinh thì chúng con nh m vô đầu đ t o ni m tin?

L ch s là gì? Là nh ng chuy n đã x y ra...nó s không còn thay đ i đ c n a, nh ng ng i đi sau không nhìn th y đ c cái g ng c a ng i đ tr c thì làm sao t o đ c ni m tin? Ng i nào, s c dân nào cũng đ u có nh ng “đ nh ki n” v dân t c mình, v quá kh c a mình. Nó là cái mà trong bài h c c a tôi hôm nay ng i ta nói “Identifying with One’s Racial Group” . Không có nó thì làm sao có cái “b n s c dân t c” đ c? Nh ng có trong sách ch a đ ...m y ông mà l ng qu ng, nói m t đ ng làm m t n o thì....không bi t k t qu th nào.

M y bà đ ng d y t t .

-Thôi cho tui d n d p. Nói thì nói cho vui thôi, ch khó làm l m m y ông i. Cho tui xin. M y ông già cái đ u-nói xin i-mà th y gái con m t còn ch p lia thì đ ng nói chuy n gì khác. Đáng ông n i ông ngo i mà còn ham gái...thì đ ng nói chuy n gì khác. G ng đó, làm g ng đó. Ngày mai m t job thì cháo cũng không có mà ăn, con cái không có qu n mà m c đó mà ...nói tào lao.

M y ng i b n ông Tôn nhìn nhau. Cu c vui k t thúc không có cái h u ng t ngào. Thôi t gi .

Lê Bình